

PÁKOZDI ZITA*

Új intézmények a Pp. koncepciójában – az anyagi pervezetés jogösszehasonlító megközelítésben

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény elfogadása és hatályba lépése után 2013 nyarán megindult az új polgári perjogi kódex kodifikációja is. Magyarország Kormánya 2015 januárjában elfogadta az új polgári perrendtartás koncepcióját.¹

Az új szabályozás kialakításának egyik központi kérdése a gyors, hatékony eljárás, amelynek biztosítását a Koncepció többek között a megfelelő alapelvekben látja.²

Az új perjogi kódex alapelvei között megjelenik a perkoncentráció, amelynek a jogalkotó több eszközt kívánja bevezetni, így az osztott perszerkezetet, a percezurát, az aktív bírói pervezetést, amelynek része a címben is jelzett anyagi pervezetés.

A jelen tanulmány az anyagi pervezetést kívánja megvizsgálni elsősorban a leíró és az összehasonlító módszer segítségével. Ennek keretében először a pervezetésről általában lesz szó, majd az intézmény magyar szabályozását kívánjuk áttekinteni, amelynek során a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvény cikk (Továbbiakban: Rpp.) és az 1952. évi III. törvény (Továbbiakban: Pp.) pervezetésre vonatkozó rendelkezéseire és kapcsolódó elveire térünk ki, utóbbin belül különválasztva a rendszerváltozásig terjedő időszakot és a jelenleg hatályos szabályokat. Ezt követően az anyagi pervezetés intézményének a német, az osztrák és a francia polgári eljárásjogban való érvényesülésével foglalkozunk. Végezetül a vizsgálat alapján egy saját álláspont megfogalmazására kerül sor. Mindezek fényében is hangsúlyozzuk azonban, hogy a tanulmány csupán vázlatos áttekintést nyújt a témáról, az alaposabb vizsgálat a jelen kereteket meghaladó, mélyebb kutatómunkát kíván meg.

I. A pervezetés tartalmáról általában

A pervezetés azokat a bírói intézkedéseket öleli fel, amelyeknek célja az eljárás irányítása, a per menetének meghatározása és ún. megfelelő mederben tartása. A jogirodalom ezen belül megkülönbözteti az alakí és anyagi pervezetés fogalmait.³

* tanársegéd, SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

¹ Az új polgári perrendtartás koncepciója – A Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció (a továbbiakban: Koncepció). <http://www.kormany.hu/download/f/ca/30000/20150128%20Az%20%C3%BAj%20polg%C3%A1ri%20perrendtart%C3%A1s%20koncepci%C3%B3ja.pdf> Letöltve: 2016.március 1.

² *Koncepció*: 9. p.

Az alaki pervezetés leginkább a per ütemezésére, folyamatosságára irányuló eljárási cselekményeket jelenti (például tárgyalás kitűzése, elhalasztása, határidők megállapítása, eljárási akadályok megállapítása, ezekhez fűződő jogkövetkezmények megállapítása, mint például az eljárás 6 hónapi szünetelés utáni megszűnése).

Az anyagi pervezetés során elvégzendő, illetve elvégezhető bírói cselekmények a jogvita érdemére irányulnak. Ezen belül is a legfontosabb részei a jogalap tisztázása, a tényállás feltárására vonatkozó percselekmények. Döntően ezek is eljárási cselekmények, hiszen e körben a bíróság kérdéseket intézhet a felek felé, nyilatkozattételre hívhatja fel őket akár hiánypótlás keretében, a vonatkozó rendelkezések alapján tájékoztathatja a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, bizonyítási kötelezettségről és teheréről. Ezeknek a cselekményeknek azonban van egy, az eljárási jellegén túlmutató sajátosságuk: magára az érvényesíteni kívánt jogra vonatkoznak.

A pervezetés terjedelme és intenzitása, így azon belül annak alaki és anyagi területe egy adott jogrendszerben alapvetően attól függ, hogy a jogalkotó az adott ország politikai-gazdasági berendezkedése alapján milyen alapelveken nyugvó perjogi szabályrendszert dolgoz ki. E téren a feleknek és a bíróságnak a per tárgyhóhoz való viszonya a döntő, azaz egyszerűen megfogalmazva a rendelkezési elv, és az ehhez szorosan kapcsolódó hivatalbóli eljárás lehetősége annak mértéke, valamint a tárgyalási elv. Minél szűkebb körű a rendelkezési elv, annál inkább jelentős a pervezetés, így az anyagi pervezetés (ezen belül is a fél kitanítási kötelezettsége és tájékoztatása akár az anyagi jogokra is, vagy például a hivatalból elrendelhető bizonyítás). A rendelkezési elv talaján álló polgári perjogi szabályok érvényesülése során azonban érthetően ez a fajta bírói tevékenység háttérbe szorul, hiszen az alapelvből kiindulva az ügy ura a fél, ő dönti el, hogy amennyiben érvényesíti a jogszabályban védett alanyi jogát, úgy azt milyen kereset útján teszi, és az adott perben konkrétan mit érvényesít.

Magyary Géza a bíróság pervezető tevékenységének elemzésekor is felhívta erre a figyelmet: *„Ha a törvény sok ilyen ösztönző és korlátozó eszközt ad a bíró kezébe, az ő akaratára nagyobb mértékben érvényesül a felekkel szemben, de azért a bírói pervezetés még nem jelenti a felek akaratának, különösen adatszolgáltató tevékenységüknek kizorítását a perből. Bármily erősen szorítja azonban a bíróság a feleket arra, hogy a szükséges tényeket és bizonyító eszközöket jelöljék meg, még mindig ők azok, akik ezt teszik, s így a tárgyalási elv kiküszöböléséről, illetőleg a hivatalból való eljárásról nem lehet szó.”*⁴

E rövid általános bevezető után rátérünk az anyagi pervezetésre, amelyet először történeti aspektusból próbálunk meg röviden feldolgozni, majd szintén rövid bepillantást adunk egyes külföldi jogokba.

II. Pervezetés a magyar polgári perjogban

II. 1. Az Rpp. 225. §-a kimondta, hogy az elnök gondoskodni köteles arról, hogy a felek homályos kérelmeiket, tényelőadásait és nyilatkozataikat magyarázzák meg, hiányos

³ Vö.: SZABÓ IMRE: *A tárgyalás és a határozatok*. in: Polgári eljárásjog I. (szerk.: Osztoivits András) HVG-Orac, Budapest, 2013. 238. p.

⁴ MAGYARY GÉZA: *Magyar polgári perjog*. (Harmadik kiadás. Átdolgozta: Nizsalovszky Endre) Franklin Társulat, Budapest, 1927. 288–289. pp.

tényelőadásait és bizonyítékait egészítsék ki, s általában a szükséges kérelmeket és nyilatkozatokat tegyék meg. A bíróság e végből a felekhez kérdéseket intézhetett.

Az Rpp.-ben a pervezetés magában foglalta a kérdezési jog gyakorlását és a felvilágosítás kérését a tényekre, jogokra és kérelmekre, a bizonyítással kapcsolatos kitanítást, a tények és jogkérdések megtárgyalását és a figyelmeztetéseket az egyes eljárási jogok gyakorlására (például pergátló kifogások előterjeszthetősége, észrevételezési jog, képviselői jog, fellebbezési lehetőség). A Magyar-által figyelmeztető és kikérdező joghatóságnak nevezett lehetőséget⁵ a törvény a 224. §-ban rögzített azon szabálya miatt adta meg a bíróságnak, hogy az ügy „kimerítő tárgyalásban részesüljön”.

Kovács Marcell a bírói gyakorlatot áttekintve megállapította, hogy a 225. §-ban rögzített kérdezési jog akkor lép előtérbe, ha például a tényállítások hiányosak, a nyilatkozatok ellentmondásosak, azok úgymond „*túlságos általánosságban mozognak*”, vagy a „*homályos jogállításokból a tényeket ki kell hámozni*”.⁶ Jogi fejtegetések megtételére a feleket nem kellett felhívni, ugyanakkor mégis kerülni kellett a meglepetésszerű jogi álláspont kialakítását, így alkalmat kellett adni a feleknek, hogy az általuk nem említett, de a bíróság által fontosnak tartott jogszabályok felett tárgyaljanak – „*A bíró tehát igazítsa helyre a fél esetleges téves jogi felfogását, adjon neki bepillantást a jogi helyzetbe s világosítsa fel őt magatartásának jogi következményei tekintetében.*”⁷

A pervezetési tevékenység azonban az Rpp. idejében is érvényesülő rendelkezési és tárgyalási elv mentén volt gyakorolható. A bírói pervezetést ehhez mérten vélte alkalmazandónak a törvény, a bírói gyakorlat és a jogirodalom: „A bírói pervezetés csak addig fokozható, amíg a rendelkezési és a tárgyalási elvekkel ellentétbe nem kerül.”⁸ Nyomozást a bíró nem végezhetett: a kérdezési jog nem irányulhatott arra, hogy olyan tények is a tárgyalás részévé váljanak, amelyekre a felek nem hivatkoztak, illetve arra sem, hogy a bíró kiderítse, hogy kereseti igényén kívül a félnek van-e egyéb teljesítetlen ügylete.⁹ „A jogvédelem: kereset vagy kifogás alapjául szolgáló tények tekintetében nincs bírósági adatszolgáltatás, vagyis hivatalból való eljárás. Ez a polgári perben csak a tények és bizonyító eszközök tekintetében fordul elő.”¹⁰

II. 2. A Pp. a szocialista időszakban is ismerte a rendelkezési elvet, azonban azt szorosan összekapcsolta az anyagi jogszabályok érvényesülésével, amelyen keresztül a jogvitát a szocialista törvényesség és igazságosság fényében kellett eldönteni, a bíróságnak az igazság kiderítésére kellett törekednie. Ez némiképp felerősítette a hivatalbóli eljárás elvének érvényesülését, és a bíróság teljes tényállás feltárási kötelezettségét.¹¹ A bíróság a kitanítási kötelezettség körében nem csak az eljárási jogokra, hanem az anyagi jogokra vonatkozóan is tájékoztatást adott, amely szélesebb körű lett, mint az Rpp. idején. Ebbe

⁵ MAGYARY 1927, 290. p.

⁶ KOVÁCS MARCELL: *A polgári perrendtartás magyarázata. I.* Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, Budapest, 1927. 596. p.

⁷ KOVÁCS, 1927, 598. p.

⁸ KOVÁCS 1927, 596. p.

⁹ KOVÁCS 1927, 596–597. pp.

¹⁰ MAGYARY 1927, 233. p.

¹¹ SZILBEREKY JENŐ – NÉVAI LÁSZLÓ (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967. 127. p.

beletartozott többek között az előterjeszthető kereseti kérelem típusa, a kereset jogalapjának tisztázása, az a törekvés, hogy a fél az őt megillető összes jogot kimerítse (akár keresetváltoztatás, viszontkereset, beszámítási kifogás útján), a kereset összegszerűségének mértéke, így a felet megillető kamatkövetelés érvényesíthetősége, a bizonyítással összefüggő tájékoztatás.

II. 3. A rendszerváltozást követően a Pp.-t módosító 1995. évi LX. törvény (továbbiakban: VI. Ppn.) számos alapvető szintű változást hozott, köztük a rendelkezési és tárgyalási elv kiterjesztését. A módosítás egyik alapvető indoka az volt, hogy a szocialista Pp.-ben „a bíróság cselekvőségének nem igazi zsinórmértéke a felek rendelkezése”.¹² „A törvényalkotó elhatározott célja volt, hogy szakítson a hivatalbóliség elvével, és ennek keretében a tájékoztatási kötelezettséget is erősen behatárolja.”¹³

Mindez a bíróság tájékoztatási kötelezettségének szűkülésével járt, az csupán az eljárási jogokra és kötelezettségekre terjedhetett ki. Ugyanakkor problémák vetődtek fel a bizonyítással összefüggő tájékoztatás körében: mi tekinthető az új módosításnak még megfelelő tájékoztatásnak, és mi az, ami már azon túlterjeszkedik. A konkrét eljárási szabályokban ez egyrészt a Pp. 3. §-ában jelent meg, amely szerint a szűk körű kitanítás is csak a személyesen eljáró félnek jár ki, másrészt a Pp. 164. §-ában, amely a hivatalból való bizonyítás főszabályát megszüntette, és azt a felek indítványához kötötte, harmadrészt pedig a Pp. 141. §-ában, amelynek révén a jogalkotó a felek aktivitását kívánta erősíteni.¹⁴

Ezek a jelenleg hatályos Pp. rendelkezései között is megtalálhatók, ugyanakkor a kódex nem különíti el élesen az alaki és anyagi pervezetést, az egyes perjogi cselekményeken túl (mint például hiánypótlás, különböző bírói felhívások a felek felé) a bizonyítással kapcsolatos tájékoztatás jelenik meg kifejezetten a jogszabálysövegben.¹⁵

III. Pervezetés külföldi perjogokban

III. 1. Németország

Németországban minden pertípusban minden peres fél részére kijár a tájékoztatás a tény- és jogkérdésekről. 2001-ben hajtottak végre kisebb módosításokat a Deutsche Zivilprozessordnung (dZPO) 139. §-án, amelynek célja a bíróság feladatainak kihangsúlyozása a joganyag ténybeli és jogi megvitatása során (*materielle Prozessleitung*).¹⁶ A jogvita felekkel való megtárgyalásának általános kötelezettségét a 139. § (1) bekezdése rögzíti (*Erörterungspflicht*). A per tárgyával való kapcsolat (*Sachverhältnis*) azokat a ténybeli és jogi vonatkozásokat jelenti, amelyeket a felek a kereset tárgyának megjelöltek: például az állított és vitatott tények, ezekre felkínált bizonyítékok. Az *Erörterungspflicht* a

¹² WALLACHER LAJOS: *Bírói aktivitás a félegyenlőség a polgári perben avagy: korlátozható-e a bírói túlbuzgóság?* Magyar Jog 1996/12. 725. p.

¹³ KISS GÁBOR: *Még egyszer a Pp. 1995-ös módosításának a pervezetésre gyakorolt hatásáról.* Magyar Jog 1999/5. Magyar Jog 1999/5. 286. p.

¹⁴ WALLACHER 1996, 727. p.

¹⁵ SZABÓ 2013, 238. p.; Pp. 3. § (3) bekezdés

¹⁶ STEIN/JONAS/BEARBEITER: *Kommentar zur Zivilprozessordnung.* 3. Band Mohr Siebeck, Tübingen, 2005. 243. p.

Sachverhältnisre irányul, amelynek során a bíróság ténybeli és jogi szempontból megvitatja a felekkel a jogvita lényegét.

A ténybeli megtárgyalás az alábbi teendőket fogja körül:

- milyen tényállításokat terjesztettek elő a felek,
- ezek részleteikben hogyan valósulhattak meg,
- az ellenfél pontosan mit vitat ezekből.

A jogi megtárgyalás során:

- alkalmat kell adni a feleknek a jogi álláspontjaik kifejtésére
- a bíróság kifejezésre kell, hogy juttassa, hogy véleménye szerint melyik jogi megoldás játszhat szerepet a döntésben (egyfajta nyílt párbeszéd a felekkel)
- közölnie kell a felekkel, hogy melyik jogi nézetet veheti figyelembe az előadott tényállás alapján a döntés meghozatalakor.¹⁷

Mindezek a perkoncentrációt segítik elő és biztosítják, hogy a 139. § (2) bekezdésében rögzített tilalomnak megfelelően ne születhessenek „meglepetés-ítéletek” (*Überraschungsurteil*). Ugyanis a bíróságnak szintén az Erörterungspflicht körében utalnia kell az addig jelentéktelennek tartott tényekre és jogi nézőpontokra, ha azok a jogvita eldöntése szempontjából álláspontja szerint mégis jelentősek lennének, és ezeket is meg kell tárgyalnia velük.

III. 2. Ausztria

A bizonyítási eljárás során négy fő szakaszt lehet elkülöníteni Ausztriában: bizonyítékok megjelölése és indítványozása, bizonyítási program meghatározása (*Beweisprogram*), bizonyításfelvétel (*Beweisaufnahme*), a beszerzett bizonyítékok és az így megállapítható tényállásból levezethető jogi álláspontok megvitatása a felekkel (*Beweiserörterung*).¹⁸

A polgári per során Ausztriában is állítási és bizonyítási kötelezettség terheli a peres feleket. Ennek alapján a bíróság bizonyítást főszabály szerint csak a felek indítványára rendel el. Az indítványok után a bíróság az előkészítő tárgyaláson a felekkel megtárgyalja a tény és jogi jellegű előadásokat, majd meghatározza a bizonyítás irányát, amelynek keretében egy bizonyítási programot fogad el végzésben.¹⁹ Ehhez a végzéshez a bíróság értelemszerűen nincs kötve, a felek egyébként is a tárgyalás berekesztéséig előterjeszhetnek bizonyítási indítványokat.

A bizonyítás lefolytatása után a bíróság a bizonyítás eredményét megtárgyalja a felekkel, amelyhez egy ülést szükséges tartani. Az Österreichische Zivilprozessordnung (öZPO) 258. § (1) bekezdése alapján a bíróság minden, az eljárás során felmerülő jogkérdést meg kell, hogy vitasson a felekkel. Ez azonban nem a bíróság jogi álláspontjának ismertetésére vonatkozik, hanem a felek által előadott tények és az ezekhez szorosan kapcsolódó jog-

¹⁷ STEIN/JONAS/BEARBEITER 2005, 246. p.

¹⁸ MARIANNE ROTH – RICHARD HOLZHAMMER – ANDREA HOLLY: *Zivilprozessrecht*. Manzsche Verlag, Wien, 2012. 35. p.

¹⁹ öZPO 258. § (1) bekezdés 3) és 4) pont

kérdések tekintetében érvényesül. A bíróság tehát csak olyan tényekre és jogi megoldásra alapozhatja döntését, amelyet a felek jogállításai alapján megtárgyalt velük.²⁰

Míndezeket a rendelkezéseket azért vezette be az osztrák jogalkotó, hogy elkerülhetők legyenek az ún. „meglepetés-ítéletek” (*Überraschungsurteile*).

III. 3. Franciaország

Franciaországban a bírónak a feladata teljesítése során az alábbi „hatalmai” vannak:

- *jogalkalmazás*, a Code de procédure civile (CPC) 12. cikk (1) bekezdése értelmében ugyanis a bíró a jogvitát az arra vonatkozó jogszabályok alapján köteles elbírálni, vagyis nem dönthet méltányossági alapon vagy nem jogi megfontolás alapján;
- *a tények jogi minősítése* a CPC 12. cikk (2) bekezdése alapján, amennyiben a fél a keresetlevében nem jelölte meg igényének jogi jellegét, illetve
- *újraminősítés* szintén a CPC 12. cikk (2) bekezdése alapján, ha az előadott tények és a hivatkozott jogi minősítés álláspontja szerint nem áll összhangban.

Tekintve, hogy az előzőekben említett tevékenységek a bíróság feladatainak teljesítése körébe tartoznak, azonban a minősítés nem kizárólagosan a bírósághoz kapcsolható, a fenti tevékenységek a bíró elsőbbségének nevezhetők.

A minősítés és újraminősítés nem tartoznak az objektív elemek körébe.²¹ Az újraminősítést azonban úgy lehet csak alkalmazni, hogy az ne eredményezze az objektív elemek megváltozását. Vagyis a bíró ezen elsőbbsége nem eredményezheti a per tárgyának (azaz a keresett gazdasági és szociális eredmény elérésének), valamint a tényeknek a módosítását, valamint ezek mellett is csak akkor élhet az újraminősítés jogával, ha a kontradiktórius elvet betartja,²² amely azt is előírja, hogy a bíró a szóba jöhető jogi minősítéseket, az ahhoz kapcsolódó tényeket tisztázza a felekkel.

A per tárgyát akkor sem változtathatja meg, ha a felderített tények nem támasztják alá azt, sőt magát a kereset megnevezését sem módosíthatja.

A tényekhez pedig kötvé van, vagyis olyan tényekre nem alapíthatja a döntését, amelyekre a felek nem hivatkoztak. Ebben a körben azonban a CPC 7. cikk (2) bekezdése alapján olyan tényeket is figyelembe vehet, amelyeket a felek ugyan felhoztak, de azokra nem kifejezetten a követelésük alátámasztásaként hivatkoztak (ún. *járvulékos tények*). Ebben az esetben a követelés szempontjából a fél álláspontja szerint nem releváns tényekről van szó, de azok is a jogvitához tartoznak, és mivel a fél maga tárta azokat a bíró elé, azt figyelembe veheti, függetlenül attól, hogy a fél nem tulajdonított nekik jelentőséget.

²⁰ öZpo 182a. §

²¹ Objektív elemek a per tárgya és a kereset jogalapja, azaz a tényállás. Ezek meghatározása csak az eljárás tényeit illelheti. Vagyis ez eredményezi egyrészt azt, hogy a bíróság ezeket az objektív elemeket az eljárás során nem módosíthatja.

²² Itt jegyzem meg, hogy az újraminősítésnek van további két speciális korlátja: az egyik, ha a felek kikötötték az alkalmazandó jogot, a másik, ha az eljárás során a CPC 12. cikk (5) bekezdése alapján a bíró, mint békitő jár el, ahol méltányosság alapján dönti el a jogvitát. Ezek a korlátok azonban az értekezés tárgyát nem érintik.

Ez az eszköz sem vezethet azonban oda, hogy a bíró egy másik jogalapot, vagyis ténybeli komplexumot keressen a felperes kérelmének alátámasztására, tehát „a bírónak nem kötelessége kutatni, amennyiben a kereset egy másik alapon prosperálhat.”²³

A bíró a pervezetés körében azonban felhívhatja a feleket, hogy az előadott tényeket pontosítsák, jelentőségüket magyarázzák meg, illetve tisztázzák. Ezzel összefüggésben akár azt is kérheti a felektől, hogy egészítsék ki a már meglévő, előterjesztett tényeket, mert az a kérelemre vetítve hiányos. Például a felperes a kártérítés iránti igénye tekintetében előadta a tényeket a jogellenes magatartásra és a kár bekövetkezésére vonatkozóan, azonban az okozati összefüggésre, annak fennállására nem nyilatkozott egyáltalán. Ez nem tekinthető a rendelkezési elv sérelmének, a felek egyébként is bármilyen szankció nélkül megtagadhatják a felhívás teljesítését.²⁴

IV. A Koncepció által elérni kívánt célok – összegzés

A Koncepció szerint a gyors és hatékony eljárás biztosítása érdekében szükség van az anyagi pervezetésre, azonban azt is kimondja, hogy ezt definiálni kell. Ez alatt azoknak az eszközöknek a meghatározását érti, amelyek a per menetének a jelenleginél hatékonyabb mederben tartását biztosítják.²⁵

Ellenérvként fogalmazódnak meg azok a vélemények, amelyek szerint a bírói aktivitás a félegyenlőség felbillentését és a pártatlanság veszélyét eredményezné: ha például a felek bizonyítékokat és indítványokat már előterjesztettek, de azok nem konkrétak, és a bíróság erre figyelemmel további bizonyítást lát szükségesnek, lehet-e konkrét a tájékoztatás, és ez hogyan viszonyul a prejudikáláshoz.²⁶ Már a korábbi időkben is felvetődött, hogy a perbe vitt jogviszonyok mind anyagi, mind eljárási jogokat magukban foglalnak, ezért az ezekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség határa nehezen húzható meg.²⁷ Ezekhez hasonló informális jelzések, főként bíróságok részéről a kodifikáció eddigi szakaszában is megfogalmazódtak.

Magam ahhoz a táborhoz tartozom, aki szerint ez egy gyakorló jogász, így különösen egy bíró számára – bár kétség kívül bizonyos helyzetekben nehéz – de nem megoldhatatlan feladat. A peranyag terjedelmének meghatározása, ezzel összhangban az indokolt bizonyítási kérelmeknek való helyt adás a bíróság feladata.²⁸ Vagyis a per és a tárgyalás irányítója a bíró. De nyilvánvaló, hogy a per folyama, annak végső kimenetele, így a jogerő tárgyi terjedelme tekintetében is a feleknek is van egy koncepciójuk: a felperes egy bizonyos jogot kíván érvényesíteni, az alperes elsősorban ez ellen a jog ellen tud védekezni, e végből tudják indítványaikat is benyújtani. Ezek a helyzetek a jog- és tényállítások ellent-

²³ LOIC CADIET – EMMANUEL JEULAND: *Droit Judiciaire privé*. LexisNexis, Paris. 2011. 409. p., CHRISTOPHE LEFORTÉ: *Procédure civile*. Dalloz, Paris, 2009. 197. p.

²⁴ SERGE GUINCHARD – FRÉDÉRIQU FERRAND – CÉCILE CHANAIS: *Procédure civile. Droit interne et droit communautaire*. Dalloz, Paris. 2008. 602. p.

²⁵ *Koncepció*: 9. oldal

²⁶ V.ö.: ÉLESS TAMÁS – PARLAGI MÁTYÁS: *Az érvényesített joghoz kötöttség*, in: Németh János – Varga István (szerk.): *Egy új polgári perrendtartás alapjai*. HVG-Orac, Budapest, 2014. 361. p.

²⁷ KISS 1999, 286. p. Megjegyzendő, hogy az anyagi és eljárási jogokra vonatkozó tájékoztatás tanulmány írója szerint is elhatárolható.

²⁸ HORVÁTH JÁNOS: *A polgári per tárgyalásának neuralgikus gócai*. Magyar Jog 1990/7-8. 670. p.

mondásosságát, az előterjesztett tényállás (jogalap) és a felhozott bizonyítékok, bizonyítási indítványok hiányosságát eredményezhetik, amit pedig a bíróságnak kezelni szükséges az ügy megtárgyalása útján, amely magában foglalja a kérdések feltevését, a hiánypótlás elrendelését, a nyilatkozattételre felhívást.²⁹

Egyetértek ezért azokkal az álláspontokkal, amelyek szerint a polgári perben hasznos lenne az aktívabb bírói, így a jelenleg igencsak vitatottnak tekinthető anyagi pervezetés kialakítása. Ezt egyrészt alátámasztják a külföldi példák. Ezen túlmenően is azonban hangsúlyos érv a Koncepció által megfogalmazott azon indok, amely szerint az anyagi pervezetés célja és értelme, hogy elkerülhető legyen az, hogy a vitában olyan döntés születessen, amely nem véglegesen zárja le a jogvitát.³⁰

Azt elismerem, hogy az anyagi pervezetés nem lehet tág, magára az érvényesíthető jogra vagy a perbeli jogon túl a jogviszonyból eredő további érvényesíthető jog(ok)ra, azok jogszabályi alapjára nem terjedhet ki. Az anyagi pervezetésnek a tartalma valóban nehezen definiálható pontosan, ugyanakkor álláspontom szerint a Koncepció által megvalósítani kívánt intézmény semmiképpen sem jelenti a szocialista időszakban érvényesült pervezetés újbóli megvalósulását. Az anyagi pervezetés alatt egyfajta értelmes párbeszédet látok megvalósíthatónak, amelynek során a kérdezős-, hiánypótlási-, magyarázat-kérelmi jog csak szűk körű lenne, és kifejezetten a hiányos tényállás, illetve a tény- és jogállítások ellentmondásossága esetén lenne alkalmazható.

Úgy gondolom, hogy ez a jelenleg hatályos Pp. kapcsán is irányadó, és tapasztalni is olyan bírói magatartást, amely az effajta pervezetést hasznosnak, sőt szükségesnek tartja. Azzal egyetértek, hogy a jogi képviselővel eljáró félnek kötelessége megjelölni az érvényesíteni kívánt jogot jogszabályhely szerint. Azonban miért ne fordulhatna elő, hogy az eljáró bírónak és esetleg az ellenfélnek is eltérő a jogi álláspontja az adott ügyben. A per a jogi álláspontok ütköztetésére is szolgál, ez az egyik legszebb és legérdekesebb része egy peres eljárásnak. Miért éppen az ítélkező bírót hagynánk ki a vitának ebből a részéből?

ZITA PÁKOZDI

NEUE INSTITUTE IN DER KONZEPTION VON UNGARISCHEN ZIVILPROZESSORDNUNG – DIE MATERIELLE PROZESSLEITUNG IN VERGLEICHENDER STANDPUNKT

(Zusammenfassung)

Nachdem der ungarische Gesetzgeber das Bürgeliche Gesetzbuch verabschiedet hat, begann die Kodifikation der neuen Zivilprozessordnung. Die Regierung hat schon die Konzeption des Kodex am Anfang 2015 verabschiedet.

Eine der zentrale Frage der neuen Regelung ist der schnelle und wirksame Prozess.

Der neue Grundsatz ist die Prozesskonzentration, die der Gesetzgeber durch mehreren Mittel gewähren will. Einige dieser Mittel ist die sogenannte materielle Prozessleitung, die verlangt eine eher aktive richterliche Prozessführung.

²⁹ ÉLESS-PARLAGI 2014, 360–361. pp.

³⁰ KONCEPCIÓ: 9. p.

Die Studie prüft die materielle Prozessleitung mit Hilfe der vergleichenden und rechtstheoretischen Methode. Der Autor untersucht zuerst die Institut Prozessführung im Allgemeinen, dann in dem ungarischen Rechtssystem mit Rücksicht auf die erste Zivilprozessordnung vom 1911., auf das sozialistische und auf das jetzt geltende Zivilprozessgesetz. Nach dieser Analyse befasst sich die Studie mit der deutschen, österreichischen und französischen Regelung. Letztlich wird eine eigene Stellungnahme des Autors aufgesetzt.